

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ОХТИРСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
СУМСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»

ЗАТВЕРДЖУЮ

заступник директора

з навчально-виховної роботи

 Олена ГАВРИШ

„30” 08 2024 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Економіка і планування галузі

для студентів освітньо-професійної програми Монтаж, обслуговування
устаткування і систем газопостачання

спеціальності 192 Будівництво та цивільна інженерія

освітньо - професійний ступінь – фаховий молодший бакалавр

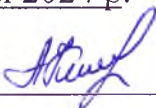
Обсяг дисципліни в кредитах ЄКТС – 4

Розробник - РУДИЧЕНКО Зульфія, викладач

Програму розглянуто і схвалено цикловою комісією
економічних спеціальностей

Протокол № 1 від 30 серпня 2024 р.

Голова циклової комісії

Анна КОГУТ

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№	Назва	
1	Освітньо-професійна програма	Монтаж, обслуговування устаткування і систем газопостачання
2	Галузь знань	19 Архітектура та будівництво
3	Освітньо-професійний ступінь	фаховий молодший бакалавр
4	Шифр і назва спеціальності	192 Будівництво та цивільна інженерія
5	Статус навчальної дисципліни	обов'язкова
6	Семестр(семестри)	VII (БСО)
7	Загальна кількість годин(кредитів ЄКТС)	120 годин / 4 кредити
8	Аудиторні заняття	72
	в тому числі: лекції	52
	практичні	20
9	Самостійна робота студента	78
10	Форма семестрового контролю	екзамен
11	Мова викладання	українська

МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета викладання дисципліни	Метою викладання дисципліни «Економіка і планування галузі» є оволодіння студентами виробничих відносин і загальних принципів економіки газового господарства та на цій основі отримання ними спеціальних знань, необхідних для практичної діяльності в області економічного проектування на підприємстві, а також планування і реалізація заходів з підвищення ефективності виробництва.
Завдання вивчення дисципліни	Основними завданнями викладання даної дисципліни є вивчення студентами дії економічних законів стосовно об'єктів і суб'єктів економіки країни, основних положень теорії конкретної економіки, в тому числі: методів техніко-економічних обґрунтувань планових і проєктних рішень, наукових основ і шляхів прискорення соціально економічного розвитку підприємства, підвищення ефективності підприємства, капіталовкладень та нової техніки, шляхів підвищення ефективності використання трудових, матеріальних, природних, інформаційних і фінансових ресурсів; вивчення господарського механізму, принципів і напрямлень вдосконалення планування і управління на основі ринкових відносин; напрямлень і економічних основ науково - технічного прогресу на підприємствах і галузях, методів вдосконалення економічного аналізу, оптимізаційних розрахунків, прогнозування, планування і управління виробничою діяльністю.

КОМПЕТЕНЦІЇ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Компетентності, яких набувають студенти в процесі вивчення навчальної дисципліни:

Загальні компетентності	ЗК 5 Здатність обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел. ЗК 6 Здатність спілкуватися державною мовою, як усно, так і письмово. ЗК 8 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	ФК13 Базові знання економіки і планування в галузі газопостачання з використанням комплексу комп'ютерних програм. ФК15 Здатність аналізувати проблеми, пов'язані з впливом технічного прогресу на розвиток сучасної цивілізації
Програмні результати навчання:	
Результати навчання	ПРН 4 Участь у роботах з техніко-економічного обґрунтування вибору системи газопостачання. ПРН 11 Уміння складати кошторисну документацію на будівництво і капітальний ремонт об'єктів систем газопостачання ПРН 17 Застосовуючи економічні розрахунки, приймати ефективні управлінські і технічні рішення.

ПРЕРЕКВІЗИТИ

Передумова для вивчення дисципліни є набуття теоретичних знань та практичних навичок за такими дисциплінами «Економічна теорія», «Основи правознавства», «Інженерна графіка»

ПОСТРЕКВІЗИТИ

Після набуття теоретичних знань та практичних навичок з дисципліни переходити до вивчення наступних дисциплін: «Будівельна техніка», «Автоматизація та управління систем теплогазопостачання та вентиляції», «Охорона праці в галузі».

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

Оцінювання знань студентів з дисципліни «Економіка і планування галузі» здійснюється за національною чотирибальною шкалою.

Бали	Критерії оцінювання
«Відмінно» («5»)	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється у повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Студент активно працює протягом усього курсу і показує при цьому глибоке оволодіння лекційним матеріалом, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал. Практичне завдання виконане правильно, як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом.
«Добре» («4»)	Оцінюється завдання, що містить відповідні, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Студент виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. Студент активно працює протягом усього курсу, питання висвітлює повно, висвітлення їх завершене висновками, виявлене вміння аналізувати факти й події, а також виконувати навчальні завдання. У відповідях допущені несуттєві помилки, в усних відповідях – неточні, деякі незначні помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене ставлення слухача до фактів.
«Задовільно» («3»)	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; студент у цілому оволодів суттю питань з даної теми, виявляє знання лекційного матеріалу, навчальної літератури, намагається аналізувати факти, події, робити висновки, але на заняттях поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача. Дає не повні відповіді на заняттях.
«Незадовільно» («2»)	Оцінюється завдання, що не виконане, або містить відповідні на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу. Студент виявив неспроможність висвітлити питання чи питання висвітленні неправильно, безсистемно, з грубими помилками, відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення. У відповідях та практичному завданні припущенні суттєві помилки.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви змістовних модулів, тем	Всього годин	Аудиторні			Самостійна робота
			лекції	практичні	семінарії	
1	2	3	4	5	6	7
	Модуль 1					
1	Тема 1 Вступ	2	1			1
2	Тема 2 Газове підприємство як суб'єкт господарювання	2	1			1
3	Тема 3 Інвестиційні процеси в газовому господарстві	6	2	2		2
4	Тема 4 Науково-технічний прогрес в газовому господарстві	4	4			
5	Тема 5 Основні фонди підприємств газового господарства	8	4	2		2
	Всього по модулю	22	12	4		6
	Модуль 2					
6	Тема 6 Оборотні фонди та оборотні засоби підприємства	4	2	2		
7	Тема 7 Персонал підприємств газового господарства	8	4	2		2
8	Тема 8 Продуктивність, мотивація та оплата праці	8	4	2		2
9	Тема 9 Кошторисна вартість і кошторисна собівартість та ціна будівельно-монтажних робіт	4	2			2
	Всього по модулю	24	12	6		6
	Модуль 3					
10	Тема 10 Собівартість та ціна відпуску газу	6	4	2		
11	Тема 11 Техніко-технологічна база господарської діяльності	4	4			
12	Тема 12 Механізм господарювання	6	2			4
13	Тема 13 Фінансово-економічні результати та ефективність господарської діяльності підприємств газового господарства	6	4	2		
	Всього по модулю	22	14	4		4
	Модуль 4					
14	Тема 14 Економічна ефективність господарської діяльності підприємств газ. господарства	6	4	2		
15	Тема 15 Аналіз і оцінка фінансово-економічного стану підприємств	6	2	2		2
16	Тема 16 Система оподаткування	6	4	2		
17	Тема 17 Фінансування та кредитування в будівництві	4	4			
	Всього по модулю	22	14	6		2
	Курсова робота					
18	Вступ. Опис об'єкту газопостачання					2
19	Складання локального та об'єктного кошторису					2

20	Складання зведеного кошторисного розрахунку					4
21	Розрахунок початкової вартості основних виробничих фондів газового господарства					2
22	Розрахунок амортизаційних відрахувань					2
23	Розрахунок трудомісткості обслуговування та визначення штатного розкладу					2
24	Розрахунок виробничого персоналу					2
25	Розрахунок річного фонду заробітної плати					2
26	Розрахунок собівартості реалізованого газу					2
27	Розрахунок прибутку відпуску газу та терміну окупності капітальних вкладень					2
28	Основні техніко - економічні показники					2
29	Висновок					2
30	Графічна частина					4
	Всього	30				30
	Всього	120	52	20		48

Зміст програми навчальної дисципліни

№ заняття	Назва розділу, модуля, теми програми. Тема заняття та короткий зміст	Кількість годин			Види навчальних занять та методи їх проведення	Навчально-методична література, унаочнення, методичні рекомендації, інструкційні матеріали, тощо	Самостійне вивчення	Форми контролю
		всього	ауд.	сам				
Модуль 1								
1	Вступ. Газове господарство як суб'єкт господарювання 1. Зміст та завдання дисципліни Її зв'язок з іншими дисциплінами Роль економічної освіти в умовах переходу до ринку 2. Роль підприємств газового господарства в економіці держави 3. Сутність підприємств: основні риси і завдання 4. Вплив форми власності та рівня економічної свободи на форми діяльності й господарювання	2	1	1	Лекція	/1, ст. 3-13/	5. Організаційні форми підприємництва НМЦ Підприємство, Кулініч О.І., 2005 ст. 30 - 40	Фронтальне опитування
		2	1	1	розповідь, демонстрація			
2	Інвестиційні процеси в газовому господарстві 1. Об'єкти інвестиційної діяльності 2. Оцінка ефективності реальних інвестицій 3. Оцінка ефективності фінансових інвестицій	4	2	2	Лекція Розповідь, бесіда	/1, ст. 14-21/	4. Фондові біржі цінних паперів / «Гроші та кредит» А. Демківський ст. 491-495/	Фронтальне опитування
3	Практичне заняття № 1 Розрахунок показників економічної ефективності інвестицій	2	2		Практичне заняття	Зошит з практичних робіт Інструкційна карта		Захист практичної роботи
4	Науково-технічний прогрес в газовому господарстві 1. Поняття про НТП 2. Основні напрями науково-технічного	2	2		Лекція	/1, ст. 21-28/		

	прогресу в газовому господарстві 3. Науково-технічний прогрес у галузі на порозі 21 століття 4. Оцінка ефективності нової техніки, технологій, нових матеріалів, інженерно-технічних рішень				Розповідь, демонстрація			Усне опитування по питаннях
5	Елементи новаторства в основі впровадження НТП 1. Роль інформації у здійсненні науково-технічного прогресу 2. Ноу-хау, патенти і ліцензійна справа 3. Оцінка ефективності нової техніки, технологій, нових матеріалів, інженерно-технічних рішень	2	2		Лекція Розповідь, бесіда	/1, ст.. 28-32/		Усне опитування по питаннях
6	Основні фонди підприємств газового господарства 1. Поняття про виробничі фонди 2. Склад та структура виробничих фондів 3. Методи обліку і оцінки вартості основних фондів 4. Знос основних фондів 5. Амортизація основних фондів	4	2	2	Лекція Розповідь з використанням наочності	/1, ст.. 32-39/	6. Прискорена амортизація та її види /1, ст. 39/	Фронтальне опитування
7	Аналіз і шляхи поліпшення використання основних фондів 1. Джерела утворення основних фондів 2. Техніко-економічні показники використання основних фондів 3. Шляхи поліпшення використання основних фондів 4. Система планово-попереджувальних ремонтів та технічного обслуговування основних фондів	2	2		Лекція Розповідь з використанням наочності	/1, ст. 39-44/		Фронтальне опитування
8	Практичне заняття № 2 Розрахунок показників використання основних фондів підприємства	2	2		Практичне заняття	Зошит з практичних робіт Інструкційна карта		Захист практичної роботи
	Всього по модулю	22	16	6		Модульний контроль		

Модуль 2

9	Оборотні фонди та оборотні засоби підприємства 1. Склад оборотних фондів 2. Джерела формування обігових коштів 3. Показники обертання обігових коштів 4. Напрями прискорення обертання обігових коштів	2	2		Лекція Розповідь, бесіда	/1, ст. 44-48/		Усне опитування
10	Практичне заняття № 3 Розрахунок показників обертання обігових коштів	2	2		Практичне заняття	Зошит з практичних робіт Інструкційна карта		Захист практичної роботи
11	Персонал підприємств газового господарства 1. Поняття персоналу в контексті економічних понять трудових ресурсів, трудового потенціалу, кадрів 2. Категорії персоналу газового господарства (керівники, спеціалісти, робітники 3. Розподіл персоналу за професіями і кваліфікацією 4. Характеристика робітників за рівнем кваліфікації	4	2	2	Лекція Розповідь з використанням прикладів	/1, ст. 48-54/	5. Поняття і основні елементи управління персоналом підприємства газового господарства /1, ст. 53-54/	
12	Управління персоналом підприємства 1. Планування і формування персоналу 2. Підготовка і підвищення кваліфікації кадрів 3. Атестація працівників 4. Типові режими праці та відпочинку	2	2		Лекція Розповідь з використанням прикладів	/1, ст. 48-54/		
13	Практичне заняття №4 Визначення чисельності окремих категорій працівників	2	2		Практичне заняття	Зошит з практичних робіт Інструкційна карта		Захист практичної роботи
14	Продуктивність, мотивація та оплата праці 1. Продуктивність праці та її показники 2. Мотивація трудової діяльності працівників 3. Поняття оплати праці та її принципи 4. Нормативно-правові акти з питань оплати праці	4	2	2	Лекція Пояснення з використанням прикладів	/1, ст.. 54-46/	5. Основні положення Закону України «Про оплату праці»	Перевірка конспекту

15	Колективний договір як найважливіший нормативний документ	2	2		лекція	/1, ст.. 67-85/			
	1. Структура колективного договору				Пояснення на основі аналізу зразка колективного договору			Перевірка доповіді	
	2. Загальні положення								
	3. Виробничі відносини								
	4. Трудові відносини								
	5. Забезпечення зайнятості								
	6. Оплата праці, регулювання і захист заробітної плати								
	7. Нормування праці								
	8. Охорона праці								
	9. Розвиток соціальної сфери, соціально-трудові пільги, гарантії та компенсації								
	10. Гарантії діяльності профспілкової організації								
	11. Контроль за виконанням колективного договору								
16	Практичне заняття № 5 Визначення річного фонду оплати праці	2	2		Практичне заняття	Зошит з практичних робіт Інструкційна карта		Захист прак роботи	
17	Кошторисна вартість і кошторисна собівартість та ціна будівельно-монтажних робіт	4	2	2	Лекція	/1, ст. 86-93/	4. Види собівартості БМР /1, ст. 90-93/	Усне опитування	
	1. Ціна будівельної продукції і склад кошторисної документації				Пояснення з використанням прикладів				
	2. Визначення вартості будівництва								
	3. Собівартість будівельно-монтажних робіт								
	Всього по модулю	24	18	6		Модульний контроль			
Модуль 3									
18	Собівартість продукції підприємства газового господарства	2	2		Лекція	/1, ст. 93-99/			
	1. Поняття витрат і собівартості продукції				Пояснення з використанням наочності				
	2. Класифікація витрат виробництва								
	3. Собівартість природного і скрапленого газу								
	4. Калькуляція собівартості природного і скрапленого газу								

19	Собівартість і ціна відпуску газу 1. Фактори зниження собівартості газу 2. Формула визначення собівартості газу 3. Ціна та тарифи на газ	2	2		Лекція Пояснення з використанням прикладів			
20	Практичне заняття №6 Визначення собівартості та ціни будівельно – монтажних робіт	2	2		Практичне заняття	Зошит з практичних робіт Інструкційна карта		Захист практичної роботи
21	Техніко-технологічна база господарської діяльності 1. Поняття техніко-технологічної бази 2. Складові техніко-технологічної бази 3. Оцінка технічного рівня підприємства 4. Основні етапи технічного розвитку підприємства	2	2		Лекція Розповідь, бесіда	/1, ст. 103-106/		Усне опитування
22	Виробнича потужність підприємства 1. Виробнича потужність та її види 2. Формування та використання виробничої потужності підприємства 3. Організація виробничого процесу 4. Лізинг як форма оновлення технічної бази	2	2		Лекція Розповідь, бесіда	/1, ст. 107-111/		Фронтальне опитування
23	Механізм господарювання 1. Суть механізму господарювання 2. Основні елементи механізму господарювання 3. Самоокупність і самофінансування	6	2	4	Лекція Пояснення з використанням прикладів	/1, ст.111-116/	4. Бізнес-план, особливості його розробки /2, ст.98- 105/	Перевірка конспекту
24	Фінансово-економічна діяльність підприємств газового господарства 1. Суть і завдання фінансової діяльності підприємства 2. Структура фінансового плану підприємства 3. Показники оцінки фінансового стану підприємства	2	2		Лекція Пояснення з використанням наочності	/1, ст. 116-124/		
25	Результати господарської діяльності підприємств газового господарства	2	2		Лекція Пояснення з			

	1. Суть і характеристика загальної ефективності діяльності підприємства 2. Показники ефективності виробництва 3. Резерви підвищення економічної ефективності виробництва				використанням прикладів			
26	Практичне заняття № 7 Визначення показників фінансово-економічної діяльності підприємств газового господарства	2	2		Практичне заняття	Зошит з практичних робіт Інструкційна карта		Захист практичної роботи
	Всього по модулю	22	18	4		Модульний контроль		
Модуль 4								
27	Економічна ефективність господарської діяльності підприємств газового господарства 1. Сутність і критерії економічної ефективності 2. Показники ефективності використання оборотних коштів 3. Показники ефективності виробництва	2	2		Лекція Пояснення з використанням наочності	/1, ст. 126-136/		Усне опитування
28	Показники економічної ефективності діяльності газового господарства 1. Особливості газової промисловості 2. Служби газового господарства 3. Показники діяльності служб газового господарства 4. Шляхи підвищення економічної діяльності підприємств газового господарства	2	2		Лекція Розповідь, бесіда	/1, ст. 136-141/		Усне опитування
29	Практичне заняття № 8 Розрахунок показників економічної ефективності капіталовкладень	2	2		Практичне заняття	Зошит з практичних робіт Інструкційна карта		Захист практичної роботи
30	Аналіз і оцінка фінансово-економічного стану підприємств 1. Упорядкування й аналіз фінансової звітності підприємств газового господарства 2. Аналіз рентабельності та прибутковості підприємства газового господарства	4	2	2	Лекція Розповідь, бесіда	/1, ст. 141-154/ 4. Оцінка рівня економічної безпеки підприємства /2, ст. 342-345/		Фронтальне опитування

	3. Аналіз фінансової стабільності та платоспроможності						
31	Практичне заняття № 9 Визначення показників, що характеризують фінансову стабільність підприємств	2	2		Практичне заняття	Зошит з практичних робіт Інструкційна карта	Захист практичної роботи
32	Система оподаткування 1. Податки як економічна категорія 2. Види податків, які сплачують газові господарства, порядок їх оплати 3. Штрафні санкції та порядок їх нарахування	2	2		Лекція Пояснення з використанням прикладів	/1, ст. 154-162/	Усне опитування
33	Реформування податкової системи в Україні 1. Земельний податок 2. Податок з доходу транспортних засобів 3. Податок за забруднення навколишнього середовища	2	2		Лекція Пояснення на основі аналізу податкового кодексу	/1, ст. 162-165/	Усне опитування
34	Практичне заняття № 10 Розрахунок суми податків підприємства газового господарства	2	2		Практичне заняття	Зошит з практичних робіт Інструкційна карта	Захист практичної роботи
35	Фінансування в будівництві 1. Банківська система в ринковій економіці 2. Види і функції банків 3. Порядок розрахунку між учасниками інвестиційного процесу	2	2		Лекція Розповідь	/2, ст. 115-116/	Фронтальне опитування
36	Кредитування в будівництві 1. Методи розрахунків за виконання робіт в умовах ринкових відносин 2. Кредитування. Його принципи. Види кредитів 3. Фінансова робота в будівельній організації	2	2		Лекція Розповідь	/2, ст. 117-118/	Перевірка конспекту
	Всього по модулю	22	20	2		Модульний контроль	
	Разом	90	72	18			

Рекомендована література

основна

1. Діхтярь Л.І., Кугут Л.В., Крутась С.Ф., Блідченко Н.М., Насінник Н.С., Потапова С.Б., Ашмаріна Н.А., Найдюк К.М. Економіка та планування галузі. Конспект лекцій, 2006.
2. Малярчук Є.С., Малярчук А.М. Економіка будівництва. Конспект лекцій, 2003.
3. Діхтярь Л.І. Нормування праці та кошторис. Конспект лекцій – НМЦ, 2008.
4. Ціноутворення в будівництві // Збірники офіційних документів та роз'яснень. –К.: Інпроект, 2002.
5. Белов В.В. Нормування праці та кошториси в будівництві. - Суми: ВВП „Мрія-1” ЛТД, 2000

додаткова

1. Бойчик І.М., Харів П.С., Хопчан М.І., Піча Ю.В.
Економіка підприємства: навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей. Друге видання, виправлене і доповнене – К.: „Каравела”; Львів: „Новий світ – 2000”, 2001. – 298с.
2. Економіка підприємства / Навчальний довідник. Укладачі: Бойко Л.А., Борсук О.Я., Заїка Т.І., Колісник К.М., Кочерга І.О., Кошман В.І., Мойсіяка Р.Д., Нестеренко Л.І., Орошан Т.А., Пшенична Ю.С. – викладачі лубенського фінансово-економічного коледжу Полтавської ДАА.